

Pradžia>Nagrinėjimas teisme>Civilinės bylos>Procesiniai terminai

Procesiniai terminai

Rumunija

1 Kokių rūšių terminai taikomi civiliniame procese?

Procesiniu požiūriu bylos terminas, kaip bendra apibrėžtis, yra laiko intervalas, per kurį turi būti atliekami arba neatliekami tam tikri procesiniai veiksmai, arba, priešingai, juos draudžiama atlikti. Terminai reglamentuojami Civilinio proceso kodekso įstatymo Nr. 134/2010 (įsigaliojusio 2013 m. vasario 15 d.) su vėlesniais papildymais ir pakeitimais 180–186 straipsniuose.

Visi civiliniame procese taikomi įvairių rūšių terminai klasifikuojami atsižvelgiant į tai, kaip jie buvo apibrėžti: kaip teisiniai, teisminiai ar įprasti terminai (nepaisant jų pobūdžio). Teisiniai terminai – tai aiškiai įstatymuose nustatyti terminai, kurie iš esmės yra nekintami, todėl teisėjas arba šalis negali jo sutrumpinti arba pratęsti (pavyzdžiui, penkių dienų terminas šaukimui į teismą įteikti). Išimtiniais atvejais pagal įstatymus leidžiama pratęsti arba sutrumpinti tam tikrus teisinius terminus. Teisminius terminus nustato teismas nagrinėdamas bylas; šie terminai taikomi šalių atvykimui į teismo posėdį, liudytojų išklausymui, kitų įrodymų (t. y. dokumentų, ekspertizės išvadų ir pan.) administravimui. Įprasti terminai – tai terminai, kuriuos gali nustatyti šalis ginčo nagrinėjimo metu ir kurių teismas neprivalo patvirtinti.

Atsižvelgiant į rūšį, procesiniai terminai yra pagrindiniai (parodomieji) ir draudžiamieji (atgrasomieji); pagrindiniai terminai – tai terminai, per kuriuos privaloma atlikti tam tikrą procesinį veiksmą (pvz., terminai, per kuriuos privaloma pateikti skundą – apeliaciją, kasacinį skundą ir pan.), o draudžiamieji terminai – tai terminai, per kuriuos pagal įstatymus draudžiama atlikti bet kokius procesinius veiksmus.

Kitas terminų klasifikacijos kriterijus yra susijęs su sankcijomis, kurios taikomos jų nesilaikant; šie terminai yra absoliutūs ir santykiniai. Jei nesilaikoma absoliučių terminų, tai galiausiai turi poveikį procesiniams veiksams, o jei nesilaikoma santykinų terminų, net jeigu jie nebūtinai lemia procesinių veiksmų negaliojimą, kaltosioms šalims gali būti taikomos drausminės arba finansinės sankcijos (terminas nutarčiai priimti, terminas parengiamiesiems veiksams atlikti ir pan.).

Galiausiai atsižvelgiant į trukmę, terminai gali būti išreiškiami valandomis, dienomis, savaitėmis, mėnesiais ir metais, ir ši klasifikacija taip pat numatyta Civilinio proceso kodekso 181 straipsnyje. Be to, yra konkrečių atvejų, kai įstatymuose nenustatyta konkreti termino rūšis (valanda, diena ir pan.), tačiau nurodomas laiko momentas, iki kurio turi būti užbaigtas procesinis veiksmas (pavyzdžiui, prieštaravimo vykdymui atveju prieštaravimas gali būti pateiktas iki paskutinio vykdymo veiksmo), arba įtvirtinamos nuostatos, kuriose nurodoma, kad veiksmas turėtų būti atliktas „nedelsiant“ arba „kuo greičiau“, arba „skubiai“.

2 Nedarbo dienų, numatytų 1971 m. birželio 3 d. Reglamente (EEB, Euratomas) Nr. 1182/71, sąrašas.

Pagal Rumunijos teisę nedarbo dienos yra visi šeštadieniai ir sekmadieniai, kurie yra pridedami prie nacionalinių švenčių (Nacionalinė diena – gruodžio 1 d.; Darbo šventė – gegužės 1 d.), taip pat yra svarbios religinės šventės (Kalėdos – gruodžio 25 ir 26 d.; Velykos – pirmoji ir antroji Velykų dienos ir Sekminės, viena iš šių dienų priklauso nuo kalendorinių datų; Marijos ėmimo į dangų šventė – rugpjūčio 15 d., Švento Andriejaus diena – lapkričio 30 d.), Naujieji Metai – sausio 1 ir 2 d.

3 Kokios yra bendrosios civilinio proceso terminų taisyklės?

Terminams taikytinos taisyklės yra nustatytos Civilinio proceso kodekso 180–186 straipsniuose.

4 Kai tam tikrą veiksmą ar formalumą reikia atlikti per nustatytą laiką, kada pradėdamas skaičiuoti terminas?

Kiekvienas terminas turi pradžią ir pabaigą, o laiko tarpas tarp šių dviejų momentų reiškia termino trukmę.

Kalbant apie termino pradžią, pažymėtina, kad Civilinio proceso kodekso 184 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad terminai pradėdami skaičiuoti nuo procesinių dokumentų įteikimo dienos, išskyrus atvejus, kai įstatymuose nustatyta kitaip.

Tačiau taip pat yra atvejų, kai procesinio dokumento įteikimas, kaip terminų pradžią nulemiantis faktas, gali būti pakeičiamas lygiavertėmis procesiniais veiksmais (lygiavertiškumo atvejai). Todėl procesinio dokumento įteikimas, nuo kurio pradėdamas skaičiuoti terminas, tam tikrais atvejais pakeičiamas kitais procesiniais veiksmais, nuo kurių prasideda terminas (pavyzdžiui, prašymas įteikti procesinius dokumentus priešingai šaliai, skundo pateikimas arba pranešimo apie vykdymą įteikimas).

Nukrypstant nuo bendros taisyklės, taip pat yra atvejų, kai terminai prasideda nuo kitų momentų nei įteikimas, t. y. nuo nutarties priėmimo (senaties termino pabaigos nustatymas, teismo sprendimo papildymas), nuo įrodymų patvirtinimo (prašymai dėl reikalaujamų sumų arba liudytojų sąrašai pateikiami per penkias dienas), nuo tam tikrų dokumentų paskelbimo (skelbimas dėl pastato pardavimo pateikiamas per penkias dienas).

Kalbant apie termino pabaigą, ji apibrėžiama kaip momentas, kai pasiekiamas termino poveikis, t. y. išnyksta galimybė atlikti procesinį veiksmą, dėl kurio buvo nustatytas terminas (taikoma pagrindiniams terminams) arba, priešingai, terminu nustatomas / pažymimas momentas, kai atsiranda teisė atlikti tam tikrus procesinius veiksmus.

5 Ar dokumentų perdavimo ar įteikimo būdas (dokumentą asmeniškai įteikia antstolis arba pašto darbuotojas) gali turėti įtakos termino eigos pradžiai arba ją pakeisti?

Nuo pradžios iki pabaigos momento terminai skaičiuojami nepertraukiamai, o galimybės nutraukti arba sustabdyti terminą iš esmės nėra. Tačiau kliūtys, kurios atsiranda dėl nuo šalies valios nepriklausančių aplinkybių, kurios išvardytos Civilinio proceso kodekso 186 straipsnyje, yra priežastis nutraukti procesinius terminus. Prie šio atvejo pridedamos kitos konkrečios nutraukimo aplinkybės: (pavyzdžiui, skundo termino nutraukimas, Civilinio proceso kodekso 469 straipsnis). Kartu įstatymuose nustatyta, kad procesinis terminas taip pat gali būti sustabdytas (ši taisyklė taikoma ir senaties terminui, Civilinio proceso kodekso 418 straipsnis). Jeigu terminas nutraukiamas pagal Civilinio proceso kodekso 186 straipsnį, išnykus kliūčiai, pradėdamas skaičiuoti nekintantis 15 dienų terminas, nepaisant nutraukto termino trukmės. Jeigu terminas sustabdomas, jis bus toliau skaičiuojamas nuo sustabdymo momento, be to, prie termino bus pridėta termino dalis, suėjusi iki jo sustabdymo.

Pagal Civilinio proceso kodekso 183 straipsnį per teisinį terminą registruotu laišku pašto tarnybai, pašto pasiuntinių tarnybai arba specializuotai pranešimų tarnybai pateiktas procesinis dokumentas laikomas įteiktu laiku. Suinteresuotosios šalies per teisinį terminą kariniame padalinyje arba šalies sulaikymo įstaigos administracijai pateiktas dokumentas taip pat laikomas įteiktu laiku. Pašto tarnybos išduotas kvitas ir, kai tinkama, pašto pasiuntinių tarnybos, specializuotos pranešimų tarnybos, karinio padalinio arba šalies sulaikymo įstaigos administracijos atlikta pateikto dokumento registracija arba patvirtinimas laikomi dienos, kurią suinteresuotoji šalis ėmėsi veiksmų, įrodymu.

6 Jeigu termino eiga prasideda nuo įvykio, ar diena, kurią įvyko tas įvykis, į terminą įskaičiuojama?

Pagal Civilinio proceso kodekso 181 straipsnį dienomis išreikšti terminai skaičiuojami taikant išimtinę sistemą, t. y. visomis dienomis, neatsižvelgiama nei į termino pradžios dieną – *dies a quo*, – nei į termino pabaigos dieną – *dies ad quem*, o taikytinos taisyklės yra susijusios su termino pradžios momentu ir jos aprašytos atsakyme į 4 klausimą.

Dienomis išreikštas terminas visada skaičiuojamas visomis dienomis, tačiau dokumentą galima pateikti tik teismo tarnybų darbo valandomis. Tačiau šį trūkumą galima pašalinti procesinį dokumentą siunčiant laišku, kurio datą nurodo pašto pareigūnas, ir naudojant veiksmingas gavėjo informavimo priemones. Taip pat žr. atsakymą į 4 klausimą.

7 Kai terminas išreikštas dienomis, skaičiuojamos kalendorinės ar darbo dienos?

Pavyzdžiui, jeigu asmuo privalo atlikti veiksma arba jam dokumentas turi būti įteiktas 2005 m. balandžio 4 d. ir jis atsakymą turi pateikti per 14 dienų nuo dokumento įteikimo, ar tai reiškia, kad atitinkamas asmuo atsakymą turi pateikti iki:

- i. pirmadienio, balandžio 18 d. (kalendorinės dienos) arba
- ii. penktadienio, balandžio 22 d. (darbo dienos)?

Teisingas atsakymas – į nurodytą dienų skaičių yra įtrauktos kalendorinės dienos. Atitinkamas asmuo turi imtis faktinių veiksmų iki balandžio 18 d. imtinai.

8 Kaip skaičiuojamas savaitėmis, mėnesiais arba metais išreikštas terminas?

Pagal Civilinio proceso kodekso 182 straipsnį metais, mėnesiais arba savaitėmis išreikštas terminas baigiasi tokią pat metų, mėnesio ar savaitės dieną kaip ir termino pradžios diena.

Jei terminas, kuris prasidėjo mėnesio 29, 30 ar 31 d., baigiasi mėnesį, kuris neturi tokios dienos, laikoma, kad jis baigėsi ankstesnę mėnesio dieną.

Terminas, kuris baigiasi įstatymuose nustatyta švenčių dieną, arba kai dokumento įteikimas sustabdomas, bus pratęstas iki kitos darbo dienos pabaigos.

9 Kada baigiasi savaitėmis, mėnesiais arba metais skaičiuojamas terminas?

Savaitėmis, mėnesiais arba metais išreikštas terminas baigiasi atitinkamą paskutinės savaitės arba mėnesio arba paskutinių metų dieną. Jeigu paskutinis mėnuo neturi tokios pat dienos, kurią terminas prasidėjo, terminas baigiasi paskutinė to mėnesio dieną. Jeigu paskutinė termino diena yra nedarbo diena, terminas pratęsiamas iki pirmos po tos dienos einančios darbo dienos.

10 Jeigu terminas baigiasi šeštadienį, sekmadienį, valstybinių švenčių dieną arba kitą nedarbo dieną, ar jis pratęsiamas iki pirmos po jos einančios darbo dienos?

Taip, jeigu paskutinė termino diena yra nedarbo diena, terminas pratęsiamas iki pirmos po tos dienos einančios darbo dienos.

11 Ar tam tikroms aplinkybėms terminai gali būti pratęsimi? Kokiomis sąlygomis?

Civilinio kodekso 184 straipsnyje nustatyta, kad procesinis terminas nutraukiamas ir naujas terminas pradedamas skaičiuoti nuo dokumento, kuris buvo įteiktas iš naujo, įteikimo dienos šiais atvejais:

mirus kuriai nors iš šalių; šiuo atveju naujas dokumentas įteikiamas paskutinės mirusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos adresu jo įpėdiniui nenurodant kiekvieno įpėdinio vardo, pavardės ir padėties;

mirus kurios nors šalies atstovui; šiuo atveju atitinkamai šaliai įteikiamas naujas dokumentas.

Procesinis terminas nepradedamas skaičiuoti, o jei buvo pradėtas skaičiuoti, jis nutraukiamas neveiksnius arba ribotą veiksnumą turinčios šalies atžvilgiu iki tol, kol, kai tinkama, paskiriamas tai šaliai atstovausiantis arba padėsiantis asmuo.

12 Kokie skundų padavimo terminai?

Taip, galioja specialūs terminai, susiję su teisės klausimais. Bendrieji apeliacijos ir kasacinio skundo pateikimo terminai pagal Civilinio proceso kodeksą yra 30 dienų. Pavyzdžiui, jeigu tam tikrose bylose (ypatingosios teisenos bylose) priimama pirmininko nutartis, apeliacija turi būti pateikiama per penkis dienas, o tai yra trumpesnis apeliacijos pateikimo terminas pagal įprastas teisės nuostatas.

13 Ar teismai gali pakeisti terminus, visų pirma atvykimo į teismą terminus, arba nustatyti specialų atvykimo į teismą terminą?

Atsakymas yra teigiamas, tai reiškia, kad tam tikrais išimtiniais atvejais pagal įstatymus teisėjui leidžiama pratęsti terminą (pavyzdžiui, penkiomis dienomis pagal Civilinio proceso kodekso 469 ir 490 straipsnius atitinkamai apeliacinėse ir kasacinėse bylose) arba jį sutrumpinti (pavyzdžiui, pagal Civilinio proceso kodekso 159 straipsnį dėl šaukimo į teismą įteikimo termino sutrumpinimo iki penkių dienų iki teismo posėdžio dienos).

14 Jeigu asmeniui, gyvenančiam toje vietoje, kurioje jam būtų pratęstas terminas, apie veiksma, kurį jis turi atlikti, pranešama toje vietoje, kurioje gyvenantiems asmenims terminas nepratęsiamas, ar šis asmuo praranda galimybę pasinaudoti pratęstu terminu?

Pagal Civilinio proceso kodekso 1087 straipsnį tarptautinėse civilinėse bylose teismas taiko Rumunijos procesinę teisę, išskyrus atvejus, kai galioja priešingos nuostatos. Taip pat žr. atsakymus į 5, 11 ir 16 klausimus.

15 Kokios terminų nesilaikymo pasekmės?

Kaip nurodyta pirmiau, absoliutaus termino nesilaikymas galiausiai turi poveikį bylai, o jei nesilaikoma santykinų terminų, net jeigu jie nebūtinai lemia procesinių veiksmų negaliojimą, kaltosioms šalims gali būti taikomos drausminės arba finansinės sankcijos (terminai nutarčiai priimti, terminai parengiamiesiems veiksams atlikti ir pan.).

Tikėtina, kad, nesilaikant procesinių terminų, bus taikomos įvairios sankcijos, pavyzdžiui:

procesinio veiksmo negaliojimas;

procesiniam veiksmui atlikti suteikiamo termino panaikinimas;

teismui perduoto prašymo galiojimo pabaiga;

teisės į priverstinio vykdymo veiksmus senaties termino pabaiga;

finansinės sankcijos;

drausminės sankcijos;

pareiga dar kartą atlikti arba ištaisyti veiksma, kuris atliktas nesilaikant jokių teisinių formalumų;

pareiga sumokėti kompensaciją nukentėjusiajai šaliai dėl procesinių formalumų pažeidimų.

Civilinio proceso kodekso 185 straipsnyje nustatyta, kad tais atvejais, kai procesinė teisė turi būti įvykdoma per tam tikrą terminą, nesilaikant šios pareigos atimama teisė, išskyrus atvejus, kai įstatymuose nustatyta kitaip. Procesinis veiksmas, kuris buvo atliktas pasibaigus terminui, negalioja. Jeigu įstatymuose nustatyta, kad per nustatytą terminą turi būti sustabdytas procesinis veiksmas, iki termino pabaigos atliktas veiksmas gali būti panaikinamas suinteresuotosios šalies prašymu.

16 Jeigu terminas pasibaigia, kokiomis teisių gynimo priemonėmis gali pasinaudoti jį praleidusios šalys?

Civilinio proceso kodekso 186 straipsnyje nustatyta, kad procesinį terminą praleidusiai šaliai suteikiamas naujas terminas, jeigu ji įrodo, kad terminą praleido dėl tinkamai pagrįstų priežasčių. Atitinkama šalis procesinį veiksma atliks ne ilgiau nei per 15 dienų nuo termino atnaujinimo ir kartu paprašys suteikti naują terminą. Jei šalis siekia pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis, šis terminas yra toks pat kaip ir pateikiant skundą nustatytas terminas. Prašymą suteikti naują terminą išnagrinės kompetentingas teismas, kuris nagrinėja prašymą dėl laiku neįgyvendintos teisės. Jei nustatoma šalies kaltė, procesinėmis teisių gynimo priemonėmis negalima pasinaudoti.

Paskutinis naujinimas: 28/06/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Šiuo metu valstybės narės, atsakingos už svetainės puslapių, kuriuose pateikiamas nacionalinis turinys, administravimą, atnaujina šios svetainės turinį, atsižvelgdamos į planuojamą Jungtinės Karalystės išstojimą iš Europos Sąjungos. Jeigu svetainės turinys dar neatspindi Jungtinės Karalystės išstojimo fakto, toks neatitikimas yra netyčinis ir bus ištaisytas.